

Do za(czyt@nia) jeden krok! Raport z VII Warszawskich Targów Książki (19-22 maja 2016 r.)

"Książki są bramą, przez którą wychodzisz na ulicę, mówiła Patricia. Dzięki nim uczysz się, mądrzejesz, podróżujesz, marzysz, wyobrażasz sobie, przeżywasz losy innych, swoje życie mnożysz razy tysiąc. Ciekawe, czy ktoś da Ci więcej za tak niewiele. Pomagają też odpędzić różne złe rzeczy – samotność, upiory i tym podobne... Czasem się zastanawiam, jak możecie znieść to wszystko Wy, które nie czytacie."

(Arturo Pérez-Reverte *Królowa Południa*)

Kryzys czytelnictwa w Polsce to problem nie nowy. O coraz powszechniejszym zjawisku nieczytania lub incydentalnym sięganiu po książkę, w świetle aktualnych badań, napisano i powiedziano wiele. Co zrobić, aby jeszcze bardziej zachęcić do lektury? Jak sprawić, by słowo drukowane (ale i cyfrowe!) było wciąż atrakcyjnym przekaznikiem treści i wiedzy w epoce szerokopasmowych mediów? Przede wszystkim książka powinna być – w atrakcyjny sposób - stale obecna w przestrzeni społecznej i kulturalnej. Inspirujące w tej materii wydają się doświadczenia Szwedów¹. Pod tym względem i u nas wiele zmienia się na lepsze. W sieci wzrasta aktywność blogerów, piszących o książkach i odwołujących się do nawyku i pasji czytania. Biblioteki publiczne, organizując kluby dyskusyjne, wyzwalają tym samym czytelniczy dynamizm. Doskonałym przykładem tego rodzaju działalności jest chociażby Dolnośląska Biblioteka Publicznej im. Tadeusza Mikulskiego we Wrocławiu, z wyodrębnionymi klubami dyskusyjnymi dla rodziców, dorosłych, seniorów, pasjonatów turystyki i słuchaczy audiobooków. Co jakiś czas temat literatury pojawia się na radiowych i telewizyjnych antenach. W ramach Tygodnia Bibliotek książka jest obecna podczas okolicznościowych imprez, organizowanych także w plenerze (np. podczas warsztatów literacko-plastycznych, które odbyły się w tym roku w olsztyńskim Parku Centralnym). Jedną z najlepszych okazji do bliskiego spotkania z książką stanowią targi branżowe – idealne wręcz miejsce spotkań wydawców, autorów, księgarzy, bibliotekarzy i czytelników. Za najważniejsze tego typu krajowe wydarzenie uznać należy Warszawskie Targi Książki, które odbywały się w dniach 19-22 maja br. na Stadionie Narodowym.

Organizatorzy, patronaty, inauguracja

Organizatorem wykonawczym tegorocznych WTK była – podobnie jak w latach ubiegłych - firma Murator EXPO. Patronat honorowy nad wydarzeniem objął Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Andrzej Duda. W składzie komitetu honorowego wymienić należy: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministra Edukacji Narodowej, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Rzecznika Praw Dziecka, Polską Akademię Nauk, Bibliotekę Narodową, Mazowsze. Serce Polski i Prezydenta Miasta Stołecznego Warszawy. Targom patronowały również instytucje branżowe, m.in.: Polskie Towarzystwo Wydawców Książek, Polska Izba Książki, Stowarzyszenie Copyright Polska, Stowarzyszenie Autorów ZAiKS, Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Izba Księgarstwa Polskiego, Polska Izba Druku, Związek Literatów Polskich i Stowarzyszenie Tłumaczy Literatury. Rolę głównego partnera medialnego pełniło Polskie Radio, patronatu medialnego udzieliły również: Telewizja Polska, Gazeta Wyborcza, Biblioteka Analiz, Rynek-Książki.pl, Wydawca, Książka.net.pl, portal Lubimy czytać.pl i in. W ramach WTK odbyły się też 10. Targi Książki Akademickiej i Naukowej ACADEMIA.

Uroczysta inauguracja

¹ Szerzej o tym w książce: Szwecja czyta. Polska czyta / pod redakcją Katarzyny Tubylewicz i Agaty Diduszk-Zyglewskiej. - Warszawa: Wydawnictwo Krytyki Politycznej, 2015

Uroczystego otwarcia targów dokonali: Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego prof. Piotr Gliński, Minister Zasobów Ludzkich Węgier Zoltán Balog i Dyrektor Instytutu im. Rajmunda Llulla Manuel Forcano, w obecności Prezesa Zarządu Targów Książki Rafała Skąpskiego, Prezesa Zarządu Murator EXPO Jacka Oryla, Prezydent Miasta Stołecznego Warszawy Hanny Gronkiewicz-Waltz i wielu zgromadzonych gości.

Wystawcy, autorzy, goście

W tym roku w WTK uczestniczyło łącznie 815 wystawców z kraju i zagranicy, w tym z: Australii, Austrii, Belgii, Białorusi, Bułgarii, Chin, Chorwacji, Czech, Francji, Grecji, Hiszpanii, Holandii, Kanady, Niemiec, Rumunii, Słowacji, Szwecji, Stanów Zjednoczonych, Szwajcarii, Ukrainy, Węgier, Wielkiej Brytanii i Włoch. Wśród rodzimych wydawców i dystrybutorów najefektywniej w targowej przestrzeni zaprezentowali się: Agora, Bosz, Dom Wydawniczy REBIS, Edgard Języki Obce.pl, Empik, Olesiejuk, Prószyński i S-ka, Sonia Draga, Wielka Litera, Wydawnictwo Jedność, Wydawnictwo Literackie i Znak. Nie mniej imponująco przedstawiały się ekspozycje takich podmiotów wydawniczych jak: Akapit Press, Annapurna, Bellona, Bezdroża, Burda Książki, Compass, Biblioteka Narodowa, Czarne, Czeskie Klimaty, Egmont, Helion, Marginesy, Nasza Księgarnia. Pascal, Platon, SQN.

Stoisko Domu Wydawniczego REBIS

W specjalnie wydzielonej strefie wydawców książki akademickiej i naukowej bogatą ofertę wydawniczą prezentowały m.in.: Akademia Marynarki Wojennej, Akademia Muzyczna i. G. i K. Bacewiczów w Łodzi, Copernicus Center Press, Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Oficyna Wydawnicza SGH w Warszawie, Wydawnictwa AGH, Wydawnictwa Komunikacji i Łączności, Wydawnictwa Naukowe Instytutu Lotnictwa, Wydawnictwa Uczelniane Politechniki Łódzkiej, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu, Wydawnictwo Politechniki Poznańskiej, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie oraz Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Entuzjaści książki elektronicznej mogli odwiedzić stoisko firmy Pocketbook – szwajcarskiego producenta e-czytników i zapoznać się z ciekawą ofertą dostępnych i coraz bardziej popularnych modeli (m.in.: Basic 2, Touch Lux 3, Ultra, Sense). Serię e-czytników inkBook zaprezentowała również firma Nexto.

W wydzielonym sektorze komiksu i gier planszowych prezentowali się m.in.: Komikslandia, Komiksy Ekonomiczne, Planeta Komiksów, Sklep-komiksowy.pl, Polskie Stowarzyszenie Komiksowe, Sol Invictus Komiks, Strefa Komiksów oraz Magazyn Pixel – Kultura Gier Video, Gamiko Gry Planszowe, Rebel.pl. Nie zabrakło przestrzeni dla tzw. *białych kruków* i książki z drugiego obiegu, dzięki licznej reprezentacji wystawców antykwarecznych (Antykwariat Grochowski, Antyk-Wariat Antika – Dorota Szwed, Czarny Kot, Książka dla każdego, Kwadryga, Na Tamce, Piotruś Pan, Szarlatan, Tomik – Anna Barańska i in.).

Wśród najatrakcyjniej wyeksponowanej oferty wydawniczej zagranicznych wystawców wymienić należy stoiska: francuskie (m.in. Actes Sud, Balivernes, Casterman, Didier Jeunesse, Fayard, Gallimard), niemieckie (m.in.: Arena Verlag, Frankfurt Book Fair, Gestalten, Steidl, Taschen), hiszpańskie (m.in.: Edicions del Periscopi – Llegir en Català, Instituto Cervantes, La Galera) i węgierskie (Magyarország – Rok Kultury Węgierskiej w Polsce).

Obok wydawców równie liczną grupę stanowili autorzy (łącznie 1017 nazwisk!) – pisarze, aktorzy, politycy, satyrycy, sportowcy, naukowcy, dziennikarze i publicyści m.in. Krzysztof Daukszewicz, Dariusz Dziekanowski, Henryk Gołębiowski, Katarzyna Grochola, były prezydent Bronisław Komorowski, Grzegorz Miecugow, Remigiusz Mróz, Andrzej Niemczyk, Łukasz Orbitowski, Jerzy Pilch, Marek Przybylik, Henryk

Sawka, Krystyna Sienkiewicz, Kazik Staszewski, Andrzej Strzelecki, Stefan Szczepłak, Mariusz Szczygiel, Olga Tokarczuk. Była to doskonała okazja, aby zdobyć upragniony autograf.

Ekspozycja węgierskich edytorów

Węgry w roli Gościa Honorowego reprezentowali m.in.: Antal Bayer, Gyula Csics, Margit Garajszki, Lajos Grendel, János Háý, Ottó Kaiser, Noémi Kiss i István Kovács, János Oláh. W ramach Salonu Barcelony i Literatury Katalońskiej (Gościa Specjalnego) pojawili się m.in. Sebastià Alzamora, Blanca Busquets, Jaume Cabré, Rafael Nadal, Care Santos, Màrius Serra, Jordi Sierra i Fabra. Wśród obecnych przedstawicieli literatury francuskiej wystąpili m.in.: Pierre Assoulin, Jean-Guy Boin, Paul Colize, Tahar Ben Jelloun, Nedim Gürsel, Boualem Sansal, Lyonel Trouillot i Carole Vantroys.

Spotkania, panele dyskusyjne

Podczas targów odbyło się wiele interesujących paneli dyskusyjnych – poświęconych szeroko rozumianej kulturze, literaturze i rynkowi wydawniczemu.

W ramach zorganizowanych warsztatów dla księgarzy Izabella Anuszevska (Millward Brown) przedstawiła szczegółowy raport z badania PIK *Książki w codziennym życiu Polaków*. Respondenci byli pytani m.in. o dostęp do urządzeń elektronicznych, umożliwiających odbiór treści cyfrowych. Wyraźna większość badanych deklarowała korzystanie w tym celu z telefonu komórkowego (67%), laptopa (51,2%) i telewizji kablowej/platformy cyfrowej (49,6%). Co ciekawe, na używanie czytnika e-książek powołało się zaledwie 1,1% uczestników badania. Odnośnie sposobu korzystania z Internetu większość zadeklarowała typowe przeglądanie stron (91,8%), obsługę poczty elektronicznej (86,5%) i słuchanie muzyki (58,5%). Na odległych miejscach znalazły się odpowiednio: publikowanie tekstów w formie postów i blogów (18,5%) oraz tworzenie witryn (7,8%). Wśród najpopularniejszych czynności wykonywanych w ciągu dnia wymieniano m.in.: oglądanie telewizji (66%), spędzanie czasu z rodziną (54,2%) i korzystanie z Internetu (40,9%). Zdecydowana mniejszość przyznała się do czytania jakichkolwiek tekstów (10,5%). Tylko 0,7% respondentów przeznaczyło najwięcej wolnego czasu na ich lekturę. Wśród najpopularniejszych rodzajów czytanych ostatnio tekstów znalazły się: sms-y, tweety i powiadomienia na portalach społecznościowych (20,1%) oraz prasa drukowana (18,2%). Mniejszym zainteresowaniem cieszyła się natomiast książka tradycyjna (7,2%) i elektroniczna (1,3%). Czytelnicy prasy codziennej i periodyków najczęściej sięgali po dzienniki lokalne (39,7%), pisma popularne (22,1%) i tygodniki opiniotwórcze (17,7%), najrzadziej po czasopisma branżowe i naukowe (odpowiednio 6,5% i 0,3%). Do przeczytania co najmniej jednej książki w ciągu roku przyznało się zaledwie 37,2% respondentów. Zaledwie 4,2% badanych czytało w tym okresie książki w formie elektronicznej. Jako powód ograniczonego kontaktu z lekturą najczęściej podawano brak czasu (40,6%) i wysokie ceny książek (9,3%). W dalszej części badania respondenci byli pytani m.in. o powody dla których sięgają po książkę, preferencje czytelnicze, źródła pozyskiwania książek (tu najczęściej wymieniano księgozbiory prywatne i bibliotekę) i oddziaływanie czytania na stosunki międzyludzkie w środowisku lokalnym. Nie sposób przedstawić wszystkich aspektów (także w odniesieniu do poszczególnych grup wiekowych), uwzględnionych w obszernym raporcie.

Radosław Jeż i Łukasz Głowacz z firmy Skilltelligence przedstawili ciekawy model biznesowy, oparty na autorskim rozwiązaniu w zakresie uzyskiwania informacji rynkowych, z zastosowaniem innowacyjnej platformy wykorzystującej Internet, urządzenia mobilne (np. smartfony) i rozproszony potencjał ludzki. W największym uproszczeniu klient zainteresowany przeprowadzeniem badania marketingowego i uzyskaniem określonych danych uczestniczy w tworzeniu scenariusza i określeniu parametrów badań, firma programuje i udostępnia gotową aplikację klientowi oraz potencjalnemu wykonawcy, przeprowadzającemu badanie. Co ważne, ankietą zbierającym dane może zostać praktycznie każdy, bez względu na wiek i wykształcenie. Firma ma stałych współpracowników i rekrutuje wciąż nowych, przydzielając im określone zadania do wykonania. Ci za pośrednictwem aplikacji zainstalowanej w smart fonie w trakcie przeprowadzanego wywiadu

zaznaczają odpowiedni wariant lub wpisują określoną wartość. Informacje uzyskane tą drogą od poszczególnych wykonawców są widoczne dla klienta w dynamiczny sposób (online). Firma jako administrator zlecenia stale monitoruje i ocenia wiarygodność wykonanych zadań, przyznając i rozliczając wynagrodzenie. Według prelegentów, powyższe rozwiązanie z powodzeniem sprawdza się w badaniach nad czytelnictwem oraz w ocenie skuteczności marketingu wydawniczego. Podczas spotkania przedstawione zostały wieloaspektowe wyniki badania ankietowego, dotyczącego czytelnictwa na grupie 497 osób (w wieku 15-30 lat), współpracujących ze Skilltelligence.

Katarzyna Nakonieczna, Remek Mendruń (Biblioteka Narodowa) i Adam Cholewka (Internews) przedstawili zalety stosowania formatu ONIX. Aktualnie Biblioteka Narodowa – jako członek ISBN International i EDitEUR (międzynarodowego konsorcjum zarządzającego rozwojem ISBN jako standardem wymiany meta danych) jako obowiązujący proponuje format ONIX w wersji 3.0. Każdy egzemplarz obowiązkowy jest opracowywany w w/w standardzie. Zaletą powyższego rozwiązania jest automatyczna wymiana danych server-to-server bez potrzeby wypełniania formatek. Wydawca otrzymuje wygodne narzędzie do publikowania swoich metadanych w sieci. Zapis w trybie ciągłym uwzględnia takie szczegółowe informacje jak: dane o publikacji, dane marketingowe, zawartość, dane o wydawcy, powiązania z innymi materiałami i dostawa produktu. Nowa funkcjonalność serwisu e-ISBN pozwala na automatyczne pobieranie meta danych w tym standardzie. ONIX jest stosowany m.in. przez księgarnię Prus24.pl.

Uczestnicy panelu *Literatura i piłka nożna* Manuel Forcano, Jordi Punti i Carles Villarubi ocenili klub piłkarski FC Barcelona z perspektywy zjawiska społecznego, generującego określone wartości kulturowe. Według nich to nie tylko najbardziej znana marka sportowa na świecie, ale również synonim ciężkiej pracy, narodowej dumy i przynależności do katalońskiej społeczności. Spotkanie poprzedziła projekcja filmu dokumentalnego *Josep Suñol – Krzyk odwagi* o jednym z architektów tej klubowej potęgi piłkarskiej, zamordowanym podczas wojny domowej w Hiszpanii.

W trakcie konferencji *EduAKCJA - Biblioteka – usłyszeć i zobaczyć literaturę*, zorganizowanej wspólnie przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich oraz Warszawskie Centrum Innowacji Edukacyjno-Społecznych i Szkoleń, przedstawiono założenia Warszawskiego Programu Edukacji Kulturalnej, integrującego środowiska zaangażowane w działalność kulturalną. Przewodnicząca SBP Elżbieta Stefańczyk zwróciła uwagę na aktywny udział bibliotekarzy w kreowaniu i upowszechnianiu kultury, prezentując w tym zakresie najważniejsze inicjatywy, podejmowane przez stowarzyszenie. Mikołaj Markiewicz reprezentujący Ośrodek Treningu i Terapii Widzenia poruszył ważną kwestię sprawności widzenia i jego znaczenia w kształtowaniu osobowości - w świetle wyników krajowych i zagranicznych badań.

Jakub Frołow z Legimi zaprezentował wielofunkcyjne narzędzie służące do promocji i sprzedaży książek w sieci. Microsite to rozwiązanie adresowane w szczególności do wydawców, umożliwiające szybkie opracowanie dedykowanych stron internetowych z wykorzystaniem szablonów i gotowych modułów: informacyjnego, sprzedaży książek, afiliacyjnej współpracy ze sklepami itp. Modelowa realizacja powinna zawierać podstawowe informacje o publikacji i notkę autorską oraz dawać możliwość zapoznania się z fragmentem jej treści, z uruchomieniem procedury zamawiania i finalizowania transakcji włącznie. To okazja dla wydawcy do obniżenia kosztów promocji w Internecie (brak potrzeby tworzenia rozbudowanych serwisów, zarządzanych i utrzymywanych przez zewnętrznych administratorów), zwiększenia skuteczności promocyjnej i budowania lojalności wokół marki wydawnictwa, ale i szansa na uruchomienie nowych kanałów komunikacji i dystrybucji treści (np. we współpracy z operatorem telefonii komórkowej lub dystrybutorem dedykowanego sprzętu).

Stowarzyszenie Copyright Polska przedstawiło mechanizm funkcjonowania systemu wynagrodzenia, przysługującego autorom, tłumaczom i wydawcom za wypożyczenia biblioteczne. Aktualnie w programie pilotażowym uczestniczy 60 bibliotek publicznych, które przesyłają szczegółowe statystyki na temat udostępniania konkretnych tytułów. Podmiot uprawniony do uzyskania wynagrodzenia może przystąpić do programu dobrowolnie, składając stosowne oświadczenie. Podczas spotkania szczegółowo omówiono zasady podziału środków przeznaczonych na ten cel oraz zaprezentowano nowe rozwiązania dla wydawców: system licencji międzynarodowych i Ogólnopolską Bazę o Publikacjach. Na stoisku Biblioteki Narodowej można było zapoznać się z funkcjonowaniem systemu wypożyczeń ACADEMICA, zapewniającego dostęp do publikacji naukowych w wersji cyfrowej, za pośrednictwem zdalnych terminali.

Nie zabrakło również spotkań autorskich. Interesujący przebieg miała promocja okolicznościowej serii Foto Retro Wydawnictwa Bosh, dokumentującej Warszawę, począwszy od lat 20-tych do schyłku lat 80-tych ubiegłego stulecia. Prowadzący spotkanie Jerzy Kisielewski, w dyskusji z wybitnymi aktorkami-Warszawiankami: Beatą Tyszkiewicz, Krystyną Sienkiewicz i Joanną Szczepkowską oraz Prezydent Warszawy Hanną Gronkiewicz-Waltz, odtworzył swoisty portret wspomnień dotyczących Stolicy, zmieniającej się przez dekady w warstwie architektonicznej, politycznej i społecznej. Znany krakowski dziennikarz Robert Makłowicz opowiadał na Kanapie Literackiej o klimatach swojej najnowszej książki *Dalmacja. Książka kucharska* (Wysoki

Zamek), przy „żywym” akompaniamencie zespołu Smrika. Boualem Sansal – autor 2084. *Koniec świata* (Sonia Draga) – dotknął niezwykle aktualnej dziś problematyki radykalizmu religijnego i jego zagrożeń dla zachodniej kultury i demokracji. W ramach Dnia Reportażu odbyły się spotkania z Karoliną Domagalską, Antonią Lloyd-Jones, Jackiem Giszczakiem, Pawłem P. Reszką, Michałem Książkiem, Zbigniewem Parafianowiczem, Michałem Potockim i Jenny Nordberg.

Promocja serii wydawniczej Foto Retro

Nagrodzeni, nominowani

Nagrodę Warszawskich Targów Książki IKAR 2016 za całokształt otrzymał zasłużenie Eustachy Rylski. Przyznano również Medale Gloria Artis twórcom, zrzeszonym w Stowarzyszeniu Pisarzy Polskich. Srebrne odznaczenia otrzymali: Piotr Müldner-Nieckowski, prof. Anna Nasiłowska i Barbara Wachowicz-Napiórkowska; brązowe: Tamara Bóldak-Janowska, Krzysztof Michał Choiński, Zdzisław Tadeusz Łączkowski, Barbara Rosiek, Konrad Sutarski i Aleksandra Ziółkowska-Boehm. Nagrodą im. Ryszarda Kapuścińskiego za najlepszy reportaż literacki uhonorowano Piotra Pawła Reszkę (*Diabeł i tabliczka czekolady* Wydawnictwa Agora). Polskie Towarzystwo Wydawców Książek w konkursie na najpiękniejszą książkę minionego roku doceniło edycje w następujących kategoriach: literatura piękna - *Edessa [poemat sowizdrzalski]* (Episteme); książki naukowe i popularno-naukowe – *Wesela 21* (Muzeum Etnograficzne w Krakowie); literatura dla dzieci i młodzieży – *Pszczóły* (Dwie Siostry), podręczniki, materiały edukacyjne i szkoleniowe – *Wiedza o papierze dla konserwatorów zbiorów* (Biblioteka Narodowa); albumy – *21 myśli o teatrze* (Fundacja Win-Win); katalogi i wydawnictwa bibliofilskie – *O melomanie, który wyleczył zapomnianie* (Fundacja Alpha i Drukarnia Petit). Konkursowi PTWK towarzyszyło rozstrzygnięcie akcji *Wydawcy wybierają Drukarnie* i ogłoszenie rankingu. Za najlepszą drukarnię dziełową uznano Opolgraf S.A. Drugie miejsce przypadło firmie Pozkal z Inowrocławia (zdobywcy także pierwszego miejsca w kategorii drukarni cyfrowych), trzecie Zakładowi Graficznemu Colonel S.A. z Krakowa.

Redakcja Magazynu Literackiego Książki - w ramach ustanowionej Nagrody Magellana - dokonała wyboru najlepszych publikacji z grupy przewodników, map, atlasów i literatury podróżniczej. Za wydarzenie ubiegłego roku uznano serię *Podróżownicy* Anny i Krzysztofa Kobusów. Nagrodę specjalną dla osoby, w szczególności sposobu promującej idee podróżowania oraz wrażliwość na szeroko rozumiane piękno świata, otrzymał Michał Książek, autor m.in. pozycji *Droga 816* i reportażu *Jakuck. Słownik miejsca*. Łącznie przyznano aż 15 nagród głównych i 8 wyróżnień!

Wybrano również najlepsze, książkowe przekłady z zakresu nauk przyrodniczo-matematycznych i technicznych. Nagrodą główną im. Jerzego i Hanny Kuryłowiczów uhonorowano tłumaczenie publikacji *Nasz matematyczny wszechświat* Maxa Tegmarka (Prószyński i S-ka), w translatorskim przekładzie Ewy Łokas i Bogumiła Bienioka; wyróżnienia trafiły do: Agnieszki Sobolewskiej za tłumaczenie *Księgi tajemnic matematycznych* Iana Stewarta (Wydawnictwo Literackie) i Doroty Konowrockiej-Sawy za przekład książki Nicka Bostroma *Superinteligencja. Scenariusze, strategie, zagrożenia* (Helion).

Po raz kolejny, w ramach 10. Targów Książki Naukowej i Akademickiej ACADEMIA, rozstrzygnięto konkurs na najlepszą publikację akademicką i naukową. Wyróżnienia Rektora Uniwersytetu Warszawskiego dla najlepszej książki akademickiej w dziedzinie nauk społecznych i humanistycznych otrzymały: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego i Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich – za publikację *Jan Muszkowski. Życie książki - edycja krytyczna na podstawie wydania z 1951 roku* pod redakcją Grzegorza Czapnika i Zbigniewa Gruszki ze wstępem Hanny Tadeusiewicz, Wydawnictwo Uniwersytetu M. Curie-Skłodowskiej w Lublinie – za pozycję *Logopedia. Standardy postępowania logopedycznego* pod redakcją naukową Stanisława Grabiasa, Tomasza Woźniaka i Jolanty Panasiuk, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego - za książkę *Czytanie. Kobieta, biblioteka, lektura* pod redakcją Agaty Zawiszewskiej i Arlety

Galant. Główna nagroda w tej kategorii przypadła Wydawnictwu Naukowemu Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu za *Historię polskiego filmu dokumentalnego (1896-1944)* autorstwa Małgorzaty Hendrykowskiej. Wyróżnieniami dla książki technicznej o charakterze dydaktycznym uhonorowano: Wydawnictwa AGH – za publikację *Archeometria szkieł zabytkowych* Elżbiety Greiner-Wronowej, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy – za *Studium laserowych i plazmowego modyfikowania warstwy wierzchniej materiałów polimerowych* Piotra Rytlewskiego, Wydawnictwa Komunikacji Łączności – za pozycję *Ekomobilność T. 1-2* pod redakcją naukową Włodzimierza Choromańskiego. Z kolei wyróżnienia specjalne za opracowanie edytorskie otrzymały: Wydawnictwo Lekarskie PZWL - za *Dzieje medycyny w Polsce T. 1-2* pod redakcją naukową Wojciecha Noszczyka i Fundacja Terytoria Książki – za publikację *Gdańsk w literaturze. Bibliografia od roku 1997 do dzisiaj T. 2: 1601-1700, Cz. 1: do 1656* pod redakcją Zofii Tylewskiej-Ostrowskiej. Poza tym wyróżniono: Wydawnictwa Naukowe PWN (*Testowanie i jakość oprogramowania. Modele, techniki, narzędzia* Adama Romana), Wydawnictwo Instytutu Sztuki PAN (*Polskie życie artystyczne w latach 1944-1960 T.1-6* pod redakcją Anny Wierzbickiej), Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum, Arx Regia (*Pamiętniki Stanisława Augusta na nowo odkryte* Teresy Kostkiewiczowej). Wyróżnienie specjalne przypadło tym razem w udziale Oficynie Wydawniczej Politechniki Warszawskiej (*Czas i miejsce. Architektura Politechniki Warszawskiej* Anny Agaty Wagner). Nagrodę główną dla najlepszej publikacji akademickiej i naukowej otrzymały Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego – za książkę *Sztuka Burgundii i Niderlandów 1380-1500 T. 3* Antoniego Ziemyby.

Nagrodę ECONOMICUS 2016 (Dziennik Gazeta Prawna) w kategorii najlepszego tłumaczenia zagranicznej książki ekonomicznej otrzymało Wydawnictwo Krytyki Politycznej (1 i 3 miejsce – odpowiednio za *Kapitał w XXI wieku* Thomasa Piketty'ego i *Ekonomię. Instrukcję obsługi* Ha-Joon Changa). Najlepszą polską książką, promującą wiedzę ekonomiczną okazała się natomiast publikacja Marcina Popkiewicza *Rewolucja energetyczna. Ale po co?* (Sonia Draga). Za najlepszy poradnik uznano książkę *Przedsiębiorca w internecie. Compendium* (Poltext) autorstwa Moniki Nieradki-Bernaciak i Joanny Rodek-Kietlińskiej. W konkursie TECHNIKUS 2016, zorganizowanym przez Federację Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT, najlepszą książką o charakterze poradnikowym okazał się *Poradnik górnika naftowego* (SiTPNiG). W kategorii publikacji technicznych zwyciężyła pozycja Ewy B. Skrodzkiej *Eksperymentalna analiza modalna gitar i skrzypiec* (UAM). Z kolei laureatem Nagrody prof. Skowronka, przyznawanej autorom i wydawcom publikacji z zakresu archiwistyki i historii, został Wiesław Walkiewicz za *Balkany Słowiańskie. Aspiracje – Uwikłania – Sprzeczności* (Libra).

Tradycyjnie Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich przyznało nagrody w konkursie Mistrz Promocji Czytelnictwa 2015 najbardziej aktywnym placówkom bibliotecznym. Pierwszą nagrodą uhonorowano Powiatową i Miejską Bibliotekę Publiczną „Bibliotekę pod Atlantami” w Wałbrzychu. Druga nagroda trafiła do Gminnej Biblioteki Publicznej w Aleksandrowie, trzecia do Miejskiej Biblioteki Publicznej w Jastrzębiu Zdroju. Wyróżniono również: Bibliotekę Publiczną Gminy Zamość z /s w Mokrem, Gminną Bibliotekę Publiczną w Juchnowcu Kościelnym, Miejską Bibliotekę Publiczną w Mińsku Mazowieckim i Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką w Łodzi z filiami w Kutnie, Łęczycy, Zgierzu i Pabianicach.

Podczas WTK ogłoszono nominacje do dwudziestej edycji prestiżowej Nagrody Nike, które otrzymali: Julia Fiedorczyk - *Nieważność* (Marginesy), Magdalena Grzebałkowska - *1945. Wojna i pokój* (Agora), Łukasz Jarosz - *Kardonia i Faber* (Biuro Literackie), Piotr Ibrahim Kalwas - *Egipt. Haram Halal* (Dowody na Istnienie), Marcin Kącki - *Białystok. Biała siła czarna pamięć* (Czarne), Angelika Kuźniak - *Stryjeńska. Diabli nadali* (Czarne), Ewa Lipska - *Czytnik linii papilarnych* (Wydawnictwo Literackie), Renata Lis - *W lodach Prowansji. Bunin na wygnaniu* (Sic!), Piotr Matywiecki - *Którędy na zawsze* (Wydawnictwo Literackie), Weronika Murek - *Uprawa roślin południowych metodą Miczurina* (Czarne), Bronka Nowicka - *Nakarmić kamień* (Biuro Literackie), Joanna Olczak-Ronikier - *Wtedy. O powojennym Krakowie* (Znak), Łukasz Orbitowski - *Inna dusza* (Od deski do deski), Maciej Płaza - *Skoruń* (WAB), Uta Przyboś - *Prosta* (Forma), Dariusz Rosiak - *Ziarno i krew* (Czarne), Żanna Słoniowska - *Dom z witrażem* (Znak), Jerzy Sosnowski - *Co Bóg zrobił szympansom* (Wielka Litera), Katarzyna Surmiak-Domańska - *Ku Klux Klan. Tu mieszka miłość* (Czarne) i Ziemowit Szczerek - *Tatuaż z tryzubem* (Czarne).

Z kolei do Literackiej Nagrody Gdynia nominowani zostali: poezja – Kacper Bartczak za *Wiersze organiczne* (Dom Literatury w Łodzi), Maria Bigoszevska za *Jeden pokój* (FORMA), Hanna Janczak za *Lekki chłód* (Igloo) i Tadeusz Pióro za *Powązki* (Biuro Literackie); proza – Weronika Murek za *Uprawę roślin południowych metodą Miczurina* (Czarne), Andrzej Muszyński za *Podkrzywdzie* (Wydawnictwo Literackie), Łukasz Orbitowski za *Inną duszę* (Od deski do deski, Maciej Płaza za *Skoruń* (WAB) i Dominika Słowik za *Atlas: Doppelganger* (Znak); esej: Lidia Kośka za *Lec. Autobiografia słowa* (ŻIH), Michał Książek za *Drogę 816* (Fundacja Sąsiedzi), Renata Lis za pozycję *W lodach Prowansji. Bunin na wygnaniu* (Sic!) i Piotr Paziński za *Rzeczywistość poprzecieraną* (Austeria); tłumaczenie na język polski: Jacek Giszczak za przekład *Zwierzeń jeżozwierza* Alaina Mabanckou (Karakter), Jolanta Kozak za *Krótkie wywiady z paskudnymi ludźmi* Davida F. Wallace'a (WAB), Robert Papiński za *Lato w Baden* Leonida Cypkina (Zeszyty Literackie), Agnieszka Pokojka

za *Młode skóry* Collina Barretta (Igloo) oraz Anna Wasilewska za *Rękopis znaleziony w Saragossie* Jana Potockiego (Wydawnictwo Literackie).

W plebiscycie Warszawska Premiera Targowa 2016 na najpopularniejszą książkę zdaniem odwiedzających WTK najwięcej głosów zdobyła *Niezlomna* autorstwa Nele Neuhaus (Media Rodzina). Stowarzyszenie Tłumaczy Literatury uhonorowało natomiast Lwem Hieronima Wydawnictwo Czarne – za stworzenie i praktykowanie szczególnie dobrych warunków do współpracy z tłumaczami.

Atrakcje, wystawy

Podczas wszystkich targowych dni organizatorzy i wystawcy przygotowali wiele atrakcji dla czytelników. Na miłośników książek czekały korzystne rabaty cenowe! Na bardzo dobrą akcję promocyjną zdecydowało się Wydawnictwo Prószyński i S-ka: książki autorów w dniu ich obecności na stoisku można było nabyć aż za połowę ceny! Z kolei na stoisku SQN kupując dwa tytuły trzeci, najtańszy można było otrzymać już za symboliczną złotówkę!

Warto wspomnieć o cyklicznej już akcji *Książka za książkę*, organizowanej przez Agorę i Publio. Każdy, kto zdecydował się oddać przynajmniej pięć zbędnych woluminów mógł otrzymać kod do pobrania darmowego ebooka z witryny Publio.pl. Dodatkowo, na najbardziej szybkich i spostrzegawczych czekał konkurs, w którym można było wygrać e-czytnik Pocketbook Touch Lux 3. Na stoisku producenta i dystrybutora wspomnianej marki można było zdobyć ten sam model urządzenia, rozwiązując kreatywne zadanie. W konkursie fotograficznym firmy Nexto można było wygrać bony na zakup e-książek i czytniki inkBook. Dla wytrwałych i cierpliwych Portal Granice.pl – w ramach tzw. *targowych manewrów* - przygotował serię pytań, związanych z literaturą, książkami i wydawnictwami. Odpowiedzi na nie należało szukać na wybranych stoiskach. Nagrodami w konkursie były samodzielnie skomponowane zestawy książek. Wielu wystawców zapraszało też do udziału w loteriach z drobnymi upominkami.

Na płycie stadionu odbył się *Warszawski Weekend Rodzinny* wraz z *Festiwarem Lotto – Radość wygrywania*. Dla młodszych czytelników przygotowano strefę gier planszowych (Board&Dice, Bolt Action, Fabryka Gier Historycznych, Integra, Lucrum Games, Muve.pl, Polskie Stowarzyszenie Carrom, Wargamer). Tu pod okiem wykwalifikowanych animatorów można było poznać szczegółowe zasady gry i oddać się ekscytującym rozgrywkom. Nieopodal na scenie prezentowały się dziecięce zespoły taneczne i wokalne m.in. z warszawskich domów kultury i fundacji.

Na płycie stadionu

Na stoisku Gościa Honorowego można było popróbować przygotowywanych „na żywo” specjalów węgierskiej kuchni. Podobnie kulinarne atrakcje prezentował Carrefour.

Nieodłączną część targów stanowią wystawy plakatów, rysunków i fotografii. W tym roku Wydawnictwo Bosz zorganizowało aż trzy wystawy: *Beksiński* – znane i cenione prace autora, pochodzące z okresu fascynacji fantastyką, gotykiem i sztuką abstrakcyjną (w związku z premierą albumu *Beksiński 3*); *Olbiński. Pasja plakatów* – wybrane reprodukcje jednego z najbardziej znanych malarzy surrealizmu (przy okazji wydania publikacji *Olbiński. Pasja plakatów*) oraz *Warszawa* – archiwalne fotografie stolicy od lat 20-tych do 80-tych ubiegłego wieku (w połączeniu z promocją serii wydawniczej *Foto Retro*). Za interesującą uznać należy wystawę prac Wojciecha Siódmała *Don Kichot*, towarzyszącą promocji nowego wydania słynnej powieści Miquela de Cervantesa, w 400-tną rocznicę śmierci hiszpańskiego pisarza. Z okazji obchodów 200 lat istnienia Uniwersytetu Warszawskiego zaprezentowano ekspozycję plansz, dokumentujących historię i współczesność uczelni pod tytułem *Dwa stulecia. Dobry początek. Wystawa na 200-lecie Uniwersytetu*

Warszawskiego. Warto było obejrzeć również niezwykle ilustracje Marianny Jagody-Mioduszeńskiej, składające się na wystawę *Cudowny jelen. Baśnie węgierskie*.

Podsumowanie

Tegoroczne WTK jak zwykle uznać należy za niezwykle udane. Imponująca liczba wystawców, autorów i wydawniczych premier w oczywisty sposób przełożyła się na wysoką frekwencję. Według oficjalnych wyliczeń organizatora, targi odwiedziło łącznie ponad 70 tys. osób (wynik podobny jak w roku ubiegłym!). Zanimowano jednak dwukrotnie wyższą liczbę zorganizowanych grup wśród dzieci i młodzieży. Z uwagi na niezliczoną ilość spotkań, warsztatów i animacji - umożliwiających obcowanie z książką w aktywny, często niekonwencjonalny sposób – trudno odnieść się do każdego z nich. Jak widać, obiekt Stadionu Narodowego idealnie wpasował się w przestrzeń propagowania kultu literatury. Trudno wyobrazić sobie równie przyjazne logistycznie miejsce na organizację tak wielkiego, wydawniczo-czytelniczego przedsięwzięcia.

Należy wspomnieć, że inauguracja WTK w tym roku wyjątkowo odbyła się w sali konferencyjnej Warszawa. Wydaje się, iż lepszym miejscem na rozpoczęcie targów były (tak jak w roku ubiegłym) okolice Kanapy Literackiej. Dzięki temu uroczystość mogłaby być obserwowana przez większą rzeszę publiczności. Warto zwrócić też uwagę na słabą reprezentację segmentu książki elektronicznej i nowoczesnych technologii (w wymiarze dyskusyjnym i panelowym). Choć rynek ebooków aktualnie stanowi zaledwie kilka procent rzeczywistego rynku wydawniczego w Polsce, e-książki i urządzenia do ich odczytu stają się coraz bardziej popularne i w jakiś sposób wzmacniają czytelniczą aktywność. Poza tym istotną wydaje się kwestia głośno akcentowana przez środowisko bibliotekarzy w sprawie odpłatnego dla nich wstępu na targi w czasie weekendu. Warto zastanowić się nad tym, czy owa branża – czynnie uczestnicząca w procesie kształtowania i propagowania czytelnictwa – nie powinna zostać zwolniona z tejże opłaty? (tak jak ma to miejsce podczas Międzynarodowych Targów Książki w Krakowie!).

Pozostaje już tylko za(czyt@ć) się w nowościach, tak licznie prezentowanych podczas WTK i oczekiwać jesienią równie udanych, targowych maratonów z książką w roli Głównej - w Krakowie i Katowicach. Z nadzieją na wciąż nowych entuzjastów aktywnego i permanentnego czytania!

(niniejszy tekst zostanie opublikowany w miesięczniku Bibliotekarz)